

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความทุกข์ทรมานในผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่าง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และภาวะสุขภาพกับระดับความทุกข์ทรมานในผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่าง

ลักษณะประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่างที่มีการบาดเจ็บของไขสันหลัง และถูกตัดขาดอย่างสมบูรณ์ (complete transaction of spinal cord) ตั้งแต่ระดับทรวงอกที่ 1 และต่ำกว่าลงมา ที่เคยเข้ารับการรักษาดังในโรงพยาบาลยะลา โรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสงขลา โรงพยาบาลสตูล โรงพยาบาลปัตตานี และโรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ และเป็นอัมพาตท่อนล่างอย่างน้อย 3 เดือน มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดยะลา จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากประชากรผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่าง 2 ปี (มกราคม 2544- ธันวาคม 2545) จำนวน 142 ราย (ข้อมูลเวชสถิติผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่างของทั้ง 6 โรงพยาบาล) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (purposive sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดและสามารถติดต่อผู้ป่วยได้ จำนวน 80 ราย โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. อายุ 15 ปี ขึ้นไป ทั้งเพศหญิงและเพศชาย
2. รู้สึกตัวดี มีสติสัมปชัญญะดี ไม่มีปัญหาการได้ยิน
3. พูดและสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ดี
4. ยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัย

การพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วย

ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง โดยบอก ชื่อ สกุล สถานภาพการเป็นนักศึกษา สาขาที่กำลังศึกษา และชื่อสถาบัน บอกวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ 3 ชุด โดย ชุดที่ 1 เป็นการถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ชุดที่ 2 เป็นแบบประเมินภาวะสุขภาพ

ของผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่าง และชุดที่ 3 เป็นการถามเกี่ยวกับความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่าง ในการตอบแบบสัมภาษณ์จะใช้เวลา 30-45 นาที และชี้แจงเกี่ยวกับการเข้าร่วมวิจัยว่าเป็นไปตามความสมัครใจของผู้ป่วย ซึ่งไม่ว่าจะเข้าร่วมวิจัยหรือไม่ก็ตามไม่มีผลต่อตัวผู้ป่วยและการรักษา และถ้าผู้ป่วยยินดีเข้าร่วมวิจัยแต่ภายหลังเกิดการเปลี่ยนใจ ก็มีสิทธิ์ที่จะถอนตัวได้โดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ ส่วนข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ และจะเสนอผลการวิจัยโดยภาพรวม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่าง ได้แก่ อายุ เพศ ระยะเวลาที่เป็นอัมพาตท่อนล่าง สาเหตุของการเป็นอัมพาตท่อนล่าง ระดับการศึกษา ศาสนา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ อาชีพก่อนการเจ็บป่วย อาชีพปัจจุบัน และการพักอาศัยหลังเจ็บป่วย

2. แบบประเมินภาวะสุขภาพของผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่าง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยอาศัยกรอบแนวคิดในการประเมินภาวะสุขภาพของการ์ดอน (Gaedon, 1987 อ้างตาม ศิริพร, 2539) ร่วมกับการทบทวนรายงานที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อคำถามปลายปิด มีจำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย

แบบแผนกิจกรรมและการออกกำลังกาย	จำนวน 9 ข้อ คือ ข้อ 1-4, 11-14
แบบแผนอาหารและการเผาผลาญ	จำนวน 6 ข้อ คือ ข้อ 5-10
แบบแผนการขับถ่าย	จำนวน 2 ข้อ คือ ข้อ 15-16
แบบแผนการนอนหลับ	จำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 17
แบบแผนเพศและการเจริญพันธุ์	จำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 18
แบบแผนสติปัญญาและการรับรู้	จำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 19
แบบแผนบทบาทและสัมพันธภาพ	จำนวน 9 ข้อ คือ ข้อ 20

ในการประเมินภาวะสุขภาพครั้งนี้ ใช้วิธีการสอบถาม สังเกต ตรวจร่างกาย และวัดด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ปรัชญา เครื่องวัดความดันโลหิต เทปสำหรับวัด และนาฬิกาสำหรับวัดอัตราการเต้นของชีพจร อัตราการหายใจ ซึ่งในการประเมินภาวะสุขภาพแต่ละข้อจะใช้วิธีการแตกต่างกันตามลักษณะของคำถาม บางข้อสามารถใช้วิธีประเมินได้มากกว่า 1 วิธี สำหรับข้อที่สามารถประเมินได้มากกว่า 1 วิธี ถ้าผลที่ได้แตกต่างกันผู้วิจัยจะเลือกคำตอบที่ได้จากค่าที่สามารถวัดและสังเกตเห็นได้จริงในขณะที่ประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดการประเมินที่แตกต่างกันดังนี้

วัดด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 ข้อ คือ 1-5

การตรวจร่างกาย	จำนวน 3 ข้อ คือ 8-10
การสอบถาม	จำนวน 2 ข้อ คือ 6, 18
การสอบถาม, ตรวจร่างกาย	จำนวน 5 ข้อ คือ 7,13-16
การสังเกต, สอบถาม	จำนวน 5 ข้อ คือ 11-12, 17, 19-20

โดยให้คะแนนเป็น มาตรฐานประมาณค่า 3 ระดับ ดังนี้

คะแนน 1 คะแนน	หมายถึง	สุขภาพของผู้ป่วย อยู่ในภาวะเจ็บป่วย
คะแนน 2 คะแนน	หมายถึง	สุขภาพของผู้ป่วยอยู่ในภาวะเบี่ยงเบน
คะแนน 3 คะแนน	หมายถึง	สุขภาพของผู้ป่วยอยู่ในภาวะปกติ

สำหรับเกณฑ์ในการแบ่งระดับของภาวะสุขภาพนั้น กำหนดจากจุดกึ่งกลางของคะแนน 3 ระดับ ของแบบสัมภาษณ์ (เพชรน้อย, 2539) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.00 - 1.49	หมายถึง	ภาวะสุขภาพอยู่ในระดับเจ็บป่วย
คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	1.50 - 2.49	หมายถึง	ภาวะสุขภาพอยู่ในระดับเบี่ยงเบน
คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	2.50 - 3.00	หมายถึง	ภาวะสุขภาพอยู่ในระดับปกติ

3. แบบสัมภาษณ์ความทุกข์ทรมานในผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่าง ประเมินโดยใช้แบบประเมินความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่างที่ผู้วิจัยสร้างเองโดยดัดแปลงจากแบบประเมินความทุกข์ทรมานของอัคินี (2539) ร่วมกับการทบทวนเอกสารและรายงานวิจัยของต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่าง เพื่อให้เหมาะสมกับสังคมไทย มีข้อคำถาม 33 ข้อ

ด้านร่างกายมีจำนวนข้อ 19 ข้อ คือ ข้อ 1-19

ด้านจิตสังคมมีจำนวนข้อ 14 ข้อ คือ ข้อ 20-33

สำหรับการประเมินระดับความทุกข์ทรมานในครั้งนี้ใช้วิธีสอบถามการรับรู้ความรู้สึกทุกข์ทรมานในขณะที่ยังสัมภาษณ์ โดยใช้ มาตรฐานประมาณค่า 4 ระดับ ดังนี้

คะแนน 0 คะแนน	หมายถึง	ผู้ป่วยไม่มี/ มี แต่ไม่มีความทุกข์ทรมานในเรื่องนั้น ๆ
คะแนน 1 คะแนน	หมายถึง	ผู้ป่วยมีความทุกข์ทรมานในเรื่องนั้นน้อย
คะแนน 2 คะแนน	หมายถึง	ผู้ป่วยมีความทุกข์ทรมานในเรื่องนั้นปานกลาง
คะแนน 3 คะแนน	หมายถึง	ผู้ป่วยมีความทุกข์ทรมานในเรื่องนั้นมาก

สำหรับเกณฑ์ในการแบ่งระดับของความทุกข์ทรมานนั้น กำหนดจากจุดกึ่งกลางของคะแนน 4 ระดับ ของแบบสัมภาษณ์ (เพชรน้อย, 2539) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง	0.00 - 0.49	หมายถึง	ไม่มี/ มี แต่ไม่มีความทุกข์ทรมาน
------------------------	-------------	---------	----------------------------------

- คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.49 หมายถึง มีความทุกข์ทรมาณน้อย
 คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความทุกข์ทรมาณปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50 - 3.00 หมายถึง มีความทุกข์ทรมาณมาก

การหาความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้หาความตรงเที่ยงและความเที่ยงประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป แบบประเมินภาวะสุขภาพ แบบสัมภาษณ์ความทุกข์ทรมาณของผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่าง ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความตรงด้านเนื้อหาและความเที่ยงของเครื่องมือ ดังนี้

1. ความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ดัดแปลงขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประกอบด้วย อาจารย์พยาบาล 2 ท่าน พยาบาลผู้ชำนาญการทางคลินิก 2 ท่าน และแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ 1 ท่าน หลังจากนั้นก็นำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมด้านภาษาและความชัดเจนของเนื้อหา ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้ป่วยที่มีลักษณะเดียวกัน 15 ราย จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบประเมินภาวะสุขภาพ และแบบประเมินความทุกข์ทรมาณในผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่าง 0.72 และ 0.94 ตามลำดับ

เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างใหม่ เพื่อให้เครื่องมือมีความน่าเชื่อถือผู้วิจัยจึงได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เป็นมากหรือมีภาวะแทรกซ้อนมากกับระดับความทุกข์ทรมาณ ตามความเชื่อของคนส่วนใหญ่ที่เชื่อว่าผู้ที่เป็นมากหรือมีภาวะแทรกซ้อนมากก็จะมีความทุกข์ทรมาณมาก ซึ่งจากการผลทดสอบความสัมพันธ์ก็พบว่ามีความสัมพันธ์กันจริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนเตรียมการ

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลยะลา โรงพยาบาลสงขลา โรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสตูล โรงพยาบาลปัตตานี และโรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การทำวิจัย

และขอความร่วมมือในการสำรวจรายชื่อผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่างจากฝ่ายเวชระเบียน และโครงการดูแลสุขภาพที่บ้าน

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยสำรวจรายชื่อผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่างจากฝ่ายสถิติและรายชื่อในโครงการดูแลสุขภาพที่บ้าน ของโรงพยาบาลยะลา โรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสงขลา โรงพยาบาลสตูล โรงพยาบาลปัตตานี และโรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ มาตรวจสอบคัดเลือกให้ตรงกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และวางแผนการเก็บข้อมูล

2.2 ติดต่อกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลที่บ้าน ชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการทำวิจัย และทำการพิทักษ์สิทธิก่อนเก็บข้อมูล โดยบอกให้ผู้ป่วยทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธและบอกยกเลิกในการเก็บข้อมูลได้ตามต้องการ

2.3 ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับระดับความทุกข์ทรมาน ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และภาวะสุขภาพของผู้ป่วยขณะที่สัมภาษณ์ และทำเครื่องหมายบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ตามคำตอบที่ผู้ป่วยเลือก

2.4 บรรณาธิกรข้อมูล โดยก่อนจะยุติการสัมภาษณ์ในแต่ละรายผู้สัมภาษณ์จะตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วนของข้อมูลในทุกข้อคำถาม โดยผู้เก็บข้อมูลจะตรวจดูคำตอบของทุกข้อเป็นครั้งแรกว่าครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ ยังมีข้อคำถามใดที่ยังไม่มีคำตอบ และตรวจดูคำตอบที่ได้มานั้นเป็นอันเดียวกันหรือไม่ (ทศสนี, 2541)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งแยกวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นำมาแจกแจงความถี่ โดยนำเสนอในรูปตารางแสดงค่าร้อยละ

2. คำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความทุกข์ทรมานและภาวะสุขภาพ

3. หาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และภาวะสุขภาพกับระดับความทุกข์ทรมานในผู้ป่วยอัมพาตท่อนล่างในภาพรวมและแต่ละด้าน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)